

PRIKAZI I OSVRTI

GRAČANIČKI GLASNIK
časopis za kulturnu
historiju

Broj 48, godina XXIV
novembar, 2019.
[str. 213-214]

© Monos 2019

Nerkez Arifhodžić, “Vapaj agnostika Svemogućem–sjećanja bosanskog doajena 1991- 2001”

“Gariwo”, Sarajevo 2019.

Pisanje ambasadora, pravnika, ljevičara Nerkeza Arifhodžića otkriva sadržaj i smisao diplomatije u okolnostima rata i raspada države u ime i za koju je radila.. Dinamička isprepletenost događaja tokom četiri ratne godine razvija niz realnih proživljenih situacija, u kojima autor, kao iskusni diplomata sa konstantnim stremljenjem ka konstruktivnoj i optimističnoj soluciji, pokušava iznaći rješenja i izlaz. Prošlost koja je uvijek sadržana u sadašnjosti formirala je karakternu strukturu ličnosti Nerkeza Arifhodžića koji se devedesetih godina prošlog stoljeća i ne htijući našao u specifičnom, novom političkom kontekstu, drugačijem odnosu snaga i pretenzija u dojučerašnjem prostoru njegovog djelovanja. Uprkos mnogim iskušenjima, aktivno modeliranje profesionalne borbe tokom raspada Jugoslavije na jednoj i afirmacije međunarodno tek priznate države Bosne i Hercegovine na drugoj strani, odvijalo se često bez uobičajenih uputa iz centrale i prema njegovoj sopstvenoj samoprocjeni. Uz sve rizike i neizvjesnosti. U mnogo slučajeva uspjeh je bio njegova zasluga, iako je u stvarnosti taj uspjeh zavisio od brojnih faktora, pa i nekih sretnih okolnosti. U svom djelovanju često je bio izložen niskim udarcima sa raznih strana, pritiscima vladajuće ideologije kao i jednoj naglašenoj formi duplih diplomatskih tokova.

U ovoj knjizi specifične unutrašnje forme i sadržine ispisana su sjećanja jednog od tvoraca diplomatije u povoju – bosansko-hercegovačke. Sama po sebi predstavlja dragocjen izvor iz kojeg se saznaje, uči i nadahnjuje. Deset burnih godina, više od četiri decenije iskustva, intenzivnog profesionalnog angažmana, razotkriva “svu dubinu katastrofe koja je zadesila naš prostor”. Po obrazovanju pravnik, Arifhodžić osnovni zadatak prava da

formuliše pravila ponašanja ljudi, doživljava u vanpravnoj oblasti, tj. društvenom zbivanju determinisanom kao rat. Kako se pravila nisu mogla mijenjati onako brzo, kako su zahtijevali krupni i prijelomni historijski događaji, morao je često sam tražiti modele i načine svog djelovanja da bi savladao nesklad između pravnih propisa i novostvorenih društvenih odnosa, situacija i potreba. Razotkrivajući veze između institucija i struktura s jedne strane i pravnih pravila društva u kojem one djeluju s druge strane, jasno je uočavao ne samo odstupanja u razvoju diplomatije, već i nevidljive ruke ekonomije i ulogu vlasti kao takve. U pravnom poretku Bosne i Hercegovine, zbir pravnih propisa u datom vremenu oblikuje se u sistem, hijerarhiju normi, u okviru kojih u knjizi prolazi preko hiljadu konkretnih ličnosti, poznatih našoj javnosti, a nepoznatih nam njihovih poteza, često nemuštih, nekompetentnih, nevjerovatnih pojavnih formi. Činjenica je da se Arifhodžić upravljao u svom ponašanju prema pravnim propisima, ne isključivo zato što iza njih stoji sila države, već zato što je te propise osjećao kao pravične, tj. u skladu sa svojim moralnim osjećanjima. Nepogrješivim balansom između cjelishodnosti, pravne sigurnosti i pravičnosti, s dobro razvijenim izražajnim mogućnostima, autor u svojoj knjizi daje fragmentirane slike dešifrovane bosanske diplomatije

Savremenim i originalnim jezičkim izrazom, Arifhodžić usredsređeno, a svestrano bilježi događaje koji će u jednu ruku pomoći kulturnom uzdizanju širokih narodnih slojeva, a u drugu, podržati one koji se u izvjesnoj mjeri, posredno ili neposredno bave poslovima diplomate ili u njima sudjeluju. U ovom memoarskom štivu prepoznajemo savremeni senzibilitet i kulturnu osobnost pisca, obrazovanog u duhu sistema vrijednosti kreativne osjetljivosti naslijeđa i tradicije

sa razvijenim osjećajem za jezičko-stilsko oblikovanje. Pažljivijim uvidom u stilsko-jezičke karakteristike ove knjige, nije teško uočiti rijetku sposobnost autora da kroz čisto pravno-stručnu tematiku širokog obima, provuče i tananu nit sarajevskog duha. Tu je došlo do izražaja njegovo umijeće efektnog stilizovanja racionalne protokolarne fraze. Biranjem jezičkih sredstava podiže stilski nivo i ekspresivnost izraza u rang značenja poruke koju šalje svojim tekstovima.

Zato ovu knjigu i kada bi htjeli, ne možemo svrstati u neku od uobičajenih kategorija. Možemo je čitati kao dokumentarnu, pravnu, historijsku, političku i književnu, a nadasve knjigu životne i profesionalne mudrosti. Pitko i čitljivo pisana, odlučno i studiozno osiguranom otvorenosti u slikama realnosti, hrabro pokazanim nepravilnostima, suprotstavljajući se neprofesionalnosti i neznanju, sprječavajući falsifikovanje istine, udara pravo u centar.

Kao rezultat rada velikog autoriteta međunarodnih odnosa i prava, javlja se veza, tijesna korelacija razvoja društva, prava i diplomatije sa zajedničkom sviješću jednog naroda—ergo, duh naroda stvara pozitivno pravo (kako je to postavio još Savinji). Knjiga obiluje konkretnim situacijama, primjerima, argumentima i protivargumentima. Autor se ponekad smjelo odlučuje na određene zaključke, a ponekad uzdržano nagovještava svoj stav, koji će u kasnijem tekstu pojačati. Bitno pomjerajući ustaljena shvatanja šireg spektra i obima saznanja, knjiga predstavlja ozbiljan doprinos pravno-političkoj nauci, a s druge strane, naročito metodološki, i historiji bh diplomatije. Svaki čitalac će u ovom djelu naći jednu novu dimenziju saznanja, koja je čekala priliku da bude otkrivena.

Ta se prilika ne smije propustiti.

Doc. dr. Benjamina Londrc